



ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР «УКООПОСВІТА»

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

учасників Двадцятої
Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів закладів вищої та фахової передвищої освіти
споживчої кооперації України

***«Інноваційні процеси
і їх вплив на ефективність
діяльності підприємства»***

Частина 2

Укоопосвіта
2024

У К Р О О П С П І Л К А

Інноваційні процеси і їх вплив на ефективність діяльності підприємства

Всеукраїнська науково-практична конференція
2024 року

Збірник тез доповідей учасників Двадцятої Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів закладів вищої та фахової передвищої освіти споживчої кооперації України *«Інноваційні процеси і їх вплив на ефективність діяльності підприємства»*. Частина 2. –К. : НМЦ «Укоопосвіта», 2024. – 115 с.

Редакційна колегія:

ВОЙНАШ Лідія, к.е.н

КУЦИК Петро, д.е.н.

МАНЖУРА Олександр, д.е.н.

НЕСТУЛЯ Олексій, д.і.н.

СЕМАК Богдан, д.е.н.

© НМЦ «Укоопосвіта», 2024

ДІЯЛЬНІСТЬ КООПЕРАТИВІВ В УМОВАХ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Калина Альбіна

Єжелій Ю. О. – науковий керівник

Полтавський університет економіки і торгівлі

Анотація. У роботі досліджено роль та значення кооперативних організацій у сучасному контексті розвитку економіки, зокрема у контексті переходу до циркулярної економіки. Аналізуються основні принципи та завдання циркулярної економіки, а також можливості, які вона відкриває для розвитку кооперативних підприємств.

Ключові слова: кооператив, циркулярна економіка, вторинні ресурси, відновлення ресурсів, переробка матеріалів, спільна виробнича діяльність, обмін ресурсами, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Кооперативи віддають пріоритет чесній торговельній практиці, надаючи своїм працівникам інклюзивні можливості працевлаштування та справедливую оплату праці. Вони також наголошують на відповідальному

споживанні та виробництві, пропонуючи своїм членам екологічні та етичні продукти, заохочуючи споживчий вибір. Крім того, вони сприяють екологічній стійкості, використовуючи відновлювані джерела енергії, зменшуючи викиди вуглекислого газу та впроваджуючи екологічні методи у своїй діяльності. Сприяючи соціальній інклюзивності, кооперативи забезпечують доступ до товарів і послуг для кожного, незалежно від доходу чи походження, з метою зменшення нерівності.

Аналіз основних досліджень. Аналіз основних досліджень у сфері діяльності кооперативів в умовах циркулярної економіки свідчить про важливість розгляду проблематики сталого використання ресурсів і зменшення відходів у сучасному бізнесі. Зокрема, дослідники акцентують увагу на розвитку імовірності та перспективи використання циркулярних моделей управління ресурсами в кооперативних структурах. Зарубіжні вчені вивчають різноманітні аспекти циркулярної економіки в контексті її застосування у кооперативному секторі, зокрема, вони досліджують можливості зменшення впливу на навколишнє середовище та ефективне використання ресурсів через впровадження циркулярних практик у виробництві та споживанні. Вітчизняні дослідження, у свою чергу, зосереджені на вивченні можливостей інтеграції циркулярних принципів у стратегії розвитку кооперативних підприємств, а також на аналізуванні впливу цих моделей на соціально-економічний розвиток регіонів.

Мета. Мета цієї статті полягає в аналізуванні діяльності кооперативів в умовах циркулярної економіки. Дослідження спрямоване на вивчення можливостей впровадження циркулярних практик у кооперативних структурах з метою зменшення відходів, оптимізації використання ресурсів і підвищення рівня стійкості бізнесу. Основні цілі дослідження включають аналізування поточного стану циркулярної економіки в контексті кооперативного сектору, ідентифікацію переваг і викликів, з якими стикаються кооперативи при впровадженні циркулярних моделей, а також розробку рекомендацій щодо оптимальних стратегій управління ресурсами в циркулярній економіці для підприємств кооперативного сектору.

Виклад основного матеріалу. Поняття циркулярної економіки з'явилося 1990 р. як нова стратегія сталого розвитку і можлива альтернатива класичній економіці. У той період, як структурою лінійної економіки був «take, make, waste» («добути, використати, викинути»), принципи економіки замкнутого циклу мали вигляд 3R: reduce (скорочення); reuse (повторне використання); recycle (переробка) [8].

В основі циркулярної економіки знаходиться формування нових бізнес-моделей, орієнтованих на зменшення кількості використовуваних ресурсів, впровадження повторного використання або замкнутого циклу виробництва (планування потреби виробництва у матеріалах) і переробки у виробництві, що дозволяє забезпечити захист навколишнього середовища та знижує первинну потребу промислових підприємств у зовнішніх ресурсах [2].

Цілі сталого розвитку до 2030 року пропонують глобальну основу для ліквідації бідності та голоду, покращення освіти для всіх, захисту клімату та життя на Землі. Однак численні кризи, такі як пандемія COVID-19 і війна між Росією та Україною, ускладнюють досягнення цих цілей. Крім того, глобальні оцінки стійкості свідчать про те, що ці кризи є результатом основних тенденцій нестійкості та вимагають трансформації поточних систем виробництва і споживання.

Згідно з International Cooperative Alliance (ICA), який представляє кооперативи в усьому світі, «кооператив – це автономне об'єднання осіб, які добровільно об'єднані для задоволення своїх спільних економічних, соціальних та культурних потреб і амбіцій через колективний та демократично-контрольований підприємницький проєкт». Для цього кооперативи в усьому світі діляться набором семи принципів, включаючи добровільне та відкрите членство, демократичний контроль членів, економічна участь членів, автономію та незалежність, освіту, навчання та інформацію, співробітництво між кооперативами та піклування про спільноту. Ці принципи є загальними для кооперативів у всьому світі, навіть якщо вони не мають однакового правового статусу [9].

Фактично споживчі кооперативні організації працюють не на власний прибуток, а на забезпечення прибуткової діяльності членів своєї організації, тому в багатьох країнах світу застосовується єдина система оподаткування споживчих кооперативів, згідно з якою дохід кооперативу, що підлягає розподілу, не є об'єктом оподаткування. Можливість єдиного оподаткування надається не всім кооператорам, а тільки тим, що забезпечують виконання таких вимог, як обмеження ділових операцій з клієнтами, що не є членами кооперативів; дотримання норм виплати дивідендів; обмеження фінансових засобів, що залишаються в розпорядженні кооперативу в межах господарської необхідності; обов'язкова приналежність пайового капіталу кооперативу його членам-клієнтам [1].

В основі кооперативної моделі лежить громадянська ідея людей, які об'єднуються у відповідь на спільну потребу. Взаємне використання ресурсів у відповідь на потреби є центральною ідеєю їх створення. Найпоширенішою бізнес-моделлю є мутуайзер. Глибокий зв'язок між кооперативною моделлю та циркулярною економікою викликає питання, адже якщо мутуалізація закладена в «ДНК» кооперативів, то чи всі кооперативи є циркулярними?

Запитання передбачає розрізнення між неявною та явною циркулярною економікою. «Явна» циркулярна економіка стосується організацій, мереж і політик, які конкретно стосуються циркулярної економіки. «Неявна» циркулярна економіка стосується цілей, структур, дій або політик, спрямованих на розвиток циркулярної економіки та її стратегій у всьому, крім назви: зменшення використання ресурсів, відмова від джерел енергії на основі викопного палива, більш часте використання інструментів, їх ремонт, переробка відходів. Отже, кооператив може не використовувати циркулярну економіку, але може неявно просувати її цілі. Ми інтерпретуємо взаємодію, що лежить в основі кооперативної моделі, як глибокий, неявний потенціал підтримки циркулярної економіки.

Однак кооперативи піддаються ізоморфному тиску капіталістичних ринків. Вони обмежені політикою, яка підтримує лінійну економіку (наприклад, субсидіями для промисловості викопного палива або відсутністю штрафів за створення зовнішніх ефектів). Тиск передбачає тенденцію до адаптації способів мислення та дій, які підкреслюють роль особистості і максимізації прибутку над спільнотою та взаємними способами виробництва і споживання. Тому ми стверджуємо, що кооперативи повинні рухатися до чітких цілей і стратегій, щоб забезпечити і підтримувати соціальний і екологічний «круговий» вплив, а також уникати зміщення їх місії в бік лінійної моделі. Це підтверджується ідентичністю кооперативу та ціллю сталого розвитку № 7, яка вимагає від кооперативів працювати над сталим розвитком громад. Відповідно до нашої інтерпретації набору інструментів, ми також припускаємо, що в такому процесі надання чіткої інформації кооперативи будуть розширювати, адаптувати та виправляти стратегії та моделі циркулярності. Коротше кажучи, це динамічний процес, який підтримується кооперативною ідентичністю.

Висновки. У контексті циркулярної економіки діяльність кооперативів є ключовою складовою сталого розвитку. Висновки цієї статті підкреслюють, що кооперативні підприємства можуть відігравати значну роль у сприянні переходу до циркулярної моделі використання ресурсів. Результати дослідження показують, що впровадження циркулярних практик у діяльність кооперативів допомагає зменшити рівень відходів, оптимізувати використання ресурсів і збільшити ефективність виробництва. Однак, для успішного впровадження циркулярних моделей у кооперативах необхідно вирішувати ряд викликів, зокрема, необхідність у стимулюванні інновацій, вдосконаленні ланцюгів постачання та розвитку партнерських відносин з іншими галузями економіки. Кооперативи мають потенціал стати важливими учасниками циркулярної економіки, проте для цього необхідне активне сприяння державних і громадських структур у формуванні сприятливого середовища та створенні стимулів для розвитку цього напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Апопій В. В. Споживча кооперація України: особливості розвитку та сучасне бачення. / В. В. Апопій // Причорноморські економічні студії, 2018. – № 35. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/35_1_2018/6.pdf (дата звернення: 18.03.2024).
2. Гурочкіна В. В. Циркулярна економіка: українські реалії та можливості для промислових підприємств. / В. В. Гурочкіна, М. С. Будзинська // Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування, 2020. – Вип. 5. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/328113907.pdf> (дата звернення: 18.03.2024).
3. Руснак А. В. Роль споживчої кооперації у сталому розвитку сільських територій. / А. В. Руснак // АГРОСВІТ, 2019. – № 12. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/12_2019/2.pdf (дата звернення: 18.03.2024).
4. Сичук Д. Перспективи розвитку споживчої кооперації України в умовах військового стану та післявоєнній відбудові. / Д. Сичук // Збірник тез доповідей учасників Дев'ятнадцятої науково-практичної конференції студентів закладів

вищої та фахової передвищої освіти Укркоопспілки «Інноваційні процеси і їх вплив на ефективність діяльності підприємства». Частина 1. – К. : НМЦ «Укоопосвіта», 2023. – С. 11–14.

5. Цілі сталого розвитку. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/analitichni-materiali/cili-stalogo-rozvitku> (дата звернення: 18.03.2024).

6. Consumer Cooperatives for Sustainable Development: Celebrating CoopsDay 2023. URL: <https://www.eurocoop.coop/news/435-Consumer-Cooperatives-for-Sustainable-Development-Celebrating-CoopsDay-2023.html> (дата звернення: 18.03.2024).

7. Économie sociale et économie circulaire. URL: <https://tiess.ca/economie-circulaire> (дата звернення: 18.03.2024).

8. Heshmati A. Review of the circular economy and its implementation. URL: <http://ftp.iza.org/dp9611.pdf> (дата звернення: 18.03.2024).

9. International Cooperative Alliance. URL: <https://ica.coop/en> (дата звернення: 18.03.2024).

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ЯКОСТІ НАТУРАЛЬНИХ РИБНИХ КОНСЕРВІВ

Горбачов Микола

Полтавський університет економіки і торгівлі.....95

ДІЯЛЬНІСТЬ КООПЕРАТИВІВ В УМОВАХ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Калина Альбіна

Полтавський університет економіки і торгівлі.....99

ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНОЇ СИРОВИНИ В ПРОЦЕСІ
ВИРОБНИЦТВА ЗЕФІРУ

Франко Марія

Полтавський фаховий кооперативний коледж 103

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РЕЛОКОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ.
РЕЦЕПТИ АДАПТАЦІЇ ТА ВИЖИВАННЯ

Шаланкі Маргарита

Мукачівський кооперативний фаховий коледж бізнесу 107

Навчальне видання
**Інноваційні процеси і їх вплив на
ефективність діяльності підприємства**
Частина 2
Збірник тез доповідей

Матеріали конференції подано без скорочень в авторській редакції

Підготовлено до друку Навчально-методичним центром «Укоопосвіта»

Оригінал-макет *ТУРСЬКИЙ Віталій*

*Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу
Навчально-методичного центру «Укоопосвіта» заборонено*

Підп. до друку 01.05.2024 Обл.-вид. арк. 7,19
Наклад ЕВ

НМЦ «Укоопосвіта», 2024
01001 м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11